

MOŽNOSTI USPOKOJENÍ VÝLUČNÉHO DLUHU MANŽELA ZE SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ

Mgr. Roman Matoušek MBA, MSc.

doktorand FPR ZČU v Plzni

Úvod

Právní institut spoluvlastnictví je v odborných kruzích zejména ze strany advokátů aktivně praktikujících právo mnohdy hodnocen tímto latinským souslovím: „Communio est mater rixarum“. Na základě svých dosavadních praktických zkušeností mám za to, že právě citované tvrzení lze analogicky vztáhnout i na situaci, kdy mezi manželi (případně pouze jedním z manželů) a třetí osobou vyvstane určitý majetkový spor související se základním institutem manželského majetkového práva – a to se společným jměním manželů, neboť v takovémto případě je třeba při vedení dotčeného sporu (a následného vymáhání pohledávky) korektně aplikovat řadu vzájemně provázaných hmotněprávních a procesních institutů.

V intencích společného jmění manželů manželé fakticky společně realizují jedno ze svých základních lidských práv, které je chráněno na ústavněprávní úrovni¹, a to právo vlastnit majetek. Nejen z těchto důvodů je pak úkolem zákonodárce, aby minimálně na zákonné úrovni stanovil jednoznačná pravidla pro případ vzniku majetkového sporu, jehož se v právní praxi typicky účastní věřitelé jednoho či obou manželů.

Celá situace týkající se společného jmění manželů může být částečně komplikována i tím, že v průběhu času (kdy věřitel uplatňuje za manželem – dlužníkem či oběma manželi svoji pohledávku u orgánu veřejné moci) může dojít k zániku tohoto majetkového společenství, jakožto

¹ Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, ve znění pozdějšího předpisu, čl. 11.

i k jeho následnému vypořádání; což ostatně zákon z důvodu právní jistoty výslovně předpokládá.²

V právní praxi může být ve vztahu ke společnému jmění manželů poněkud problematické, pokud věřitel uplatňuje dlužnou pohledávku za jedním z manželů a předmětný dluh následně vymáhá prostřednictvím soudního exekutora v exekučním řízení. V tomto článku se budu zabývat nastíněnou materií ve vztahu k hmotněprávním předpokladům uspokojení dluhu z majetku náležejícího do společného jmění manželů, možností nařízení exekuce a postižení majetku formálně náležejícího do společného jmění manželů, které již zaniklo; a to vše za situace, kdy závazek (respektive dluh vůči třetí osobě) vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů.

V následujícím pojednání se ve vztahu k uvedené problematice mimo jiné pokusím nalézt odpověď na otázku, zda je rozhodné, v jakém časovém okamžiku takovýto dluh vznikl – zda před účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), nebo zda jeho vznik spadá do období po proběhnutí rekodifikaci soukromého práva. Vzhledem k takto zúženému zaměření článku v následujících řádcích záměrně pominu časovou otázku uzavření manželství (tedy zda toto bylo uzavřeno již za účinnosti OZ či zda uzavření manželství předcházelo účinnosti OZ), neboť pro složitost a vývoj judikatury by si toto téma nepochybně zasloužilo samostatné a hlubší zpracování.

I. Společné jmění manželů dle OZ

Společné jmění manželů je neodmyslitelným prvkem manželského majetkového práva. Jak uvádí J. Psutka: „Současně představuje jeden z nejvýznamnějších a v praxi nejčastěji nastávajících případů vlastnické plurality subjektů.“³ Je proto logické, že tento zvláštní případ (bezpodílového) společenství jmění je v obecném kodexu soukromého práva detailně upraven.

Literou zákona je společné jmění manželů vymezeno jako to, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů.⁴ Pro účely tohoto článku je tak třeba zdůraznit, že součástí společného jmění manželů jsou jak aktiva, tak i pasiva⁵, což lze ostatně dovodit i ze samotného zákonného vymezení

právního institutu jmění, které tvoří souhrn majetku a dluhů konkrétní osoby.⁶

Při porovnání společného jmění manželů s ostatními druhy majetkových společenství (jako je například spoluvlastnictví, ať již reálné či podílové) lze dojít k tomu, že společné jmění manželů se vyznačuje určitými specifickými znaky. Pro toto majetkové společenství je signifikantní, že jeho vznik je dovolený v zásadě pouze mezi manžely (a nikoliv mezi registrovanými partnery, kteří vstupují do statusového právního vztahu v intencích zákona o registrovaném partnerství⁷). Za další zvláštnost společného jmění manželů považují kogentní pravidlo spočívající v tom, že manželé (fakticky smluvní strany) mají ve vztahu ke společnému majetku ze zákona rovná práva a stejné povinnosti.⁸

Z hlediska věřitele, který má výlučnou pohledávku za jedním z manželů, je tak podstatné, co vše (tedy hlavně jaká aktiva) společné jmění manželů zahrnuje. Pro zodpovězení této otázky je nutné v konkrétním případě zjistit, zda je režim tohoto majetkového společenství zákonný, smluvní či zda byl založen rozhodnutím příslušného orgánu veřejné moci (tedy civilního soudu); jinými slovy, pro uspokojení pohledávky třetí osoby za jedním z manželů může být klíčová skutečnost, zda společné jmění nebylo smluvně (oproti zákonné úpravě) zúženo či jakkoliv jinak modifikováno. Byť nevycházím z žádné konkrétní statistiky, ze svých zkušeností z praxe je mi známo, že v drtivé většině případů se společné jmění manželů řídí zákonným režimem, což mnohdy může být pro úspěšné uspokojení pohledávky věřitele za jedním z manželů rozhodující.

II. Uspokojení výlučného dluhu vzniklého za účinnosti OZ ze společného jmění manželů

Základním předpokladem vymáhání pohledávky v exekučním řízení, v tomto případě za jedním z manželů (který je výlučným dlužníkem), je vznik a trvání dluhu, který byl současně jako pohledávka přiznán věřiteli na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí orgánu veřejné moci. Aby bylo možné tuto pohledávku uspokojit z majetku náležejícího do společného jmění manželů, okamžik vzniku tohoto závazku se musí časově překrývat s trváním předmětného majetkového společenství;⁹ z tohoto pravidla však existují jisté výjimky, které blíže rozvedu níže. Jinými slovy, výlučný dluh

² § 741 OZ.

³ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů. 1. Společné jmění manželů – pojem 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1.

⁴ § 708 odst. 1 OZ.

⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975).* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 136.

⁶ § 495 OZ.

⁷ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ § 687 OZ.

⁹ § 731 OZ.

jednoho z manželů lze uspokojit z majetku náležejícího do společného jmění manželů jen za předpokladu, že toto majetkové společenství v daný okamžik vzniku dluhu existovalo.¹⁰ Typicky se bude jednat o výlučné dluhy jednoho z manželů, které tento manžel převzal za trvání společného jmění manželů – pokud tyto dluhy nemají původ v obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny; při posuzování, co lze subsumovat pod zmiňované potřeby rodiny, by se mělo podle komentářové literatury vycházet z toho, jakou životní úroveň dotčená rodina dává najevo.¹¹

Na tomto místě je však třeba zmínit zákonné výjimky ze shora parafrázovaného pravidla. Podle ustanovení § 732 OZ mimo jiné platí, že pokud dluh jen jednoho z manželů vznikl proti vůli druhého manžela, a tento nedlužný manžel nesouhlas se vznikem takového dluhu vůči dotčenému věřiteli projevil bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl, může být společné jmění postiženo jen do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle zákonných pravidel pro vypořádání¹² tohoto majetkového společenství.

Co se týče procesní stránky právě uvedeného případu, Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 12. 9. 2007 judikoval toto: „Splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů, sjednaného jen jedním z manželů, nemůže věřitel v nalézacím řízení vymoci po druhém z těchto manželů; právo věřitele domáhat se při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojení závazku povinného manžela postižením společného jmění manželů tím není dotčeno.“¹³ Byť byl právě uvedený závěr vyřčen ještě před rekodifikací soukromého práva, je plně aplikovatelný i v současnosti.¹⁴ Pokud se tak věřitel rozhodne uplatňovat v nalézacím řízení před soudem svoji pohledávku, ze které je výlučně zavázán pouze jeden z manželů, je třeba, aby žalovaným v civilním řízení učinil žalobce pouze z pohledávky výlučně zavázaného manžela, neboť druhému (nedlužnému manželů) by v tomto sporu nespovědčila pasivní věcná legitimace.¹⁵ Nicméně v souladu s hmotněprávní úpravou předestřenu výše se věřitel následně může domáhat uspokojení své pohledávky z majetku náležejícího do společného jmění manželů

– tedy věřitel může být potencionálně uspokojen i z majetku nedlužného manžela.

Exekuční fáze vymáhání pohledávky ve vztahu ke společnému jmění manželů je specifická v tom směru, že soudní exekutor je před vydáním exekučního příkazu na majetek ve společném jmění manželů povinen zjistit, zda je v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeném podle notářského řádu evidována smlouva o manželském majetkovém režimu, eventuálně rozhodnutí soudu týkající se tohoto bezpodílového majetkového společenství.¹⁶ Jak k tomu ostatně uvádí komentářová literatura: „Zápis do Seznamu¹⁷ může zabránit v postihu majetku, který by v případě zákonného majetkového režimu společného jmění mohl být exekucí postižen, popř. by mohl být postižen v případě, že smlouva o manželském majetkovém režimu v Seznamu zapsána nebude.“¹⁸

Pokud soudní exekutor shledá, že ve výše uvedeném seznamu je smlouva o manželském majetkovém režimu založena, pak je pro posouzení dalšího postupu klíčové zjištění okamžiku vzniku závazku (Nejvyšší soud k tomuto judikoval, že v daném případě není rozhodující hmotněprávní stav účinný ke dni vzniku pohledávky).¹⁹ Pokud tento moment zjistit nelze, s čímž zákonodárce rovněž počítá, pak se uplatní zákonná domněnka, podle které se má za to, že závazek vznikl před zápisem listiny do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.²⁰ Pokud je vymáhán dluh, který vznikl po zápise do shora uvedeného seznamu, soudní exekutor je povinen při vydání exekučního příkazu vycházet z obsahu listiny o manželském majetkovém režimu a může postihnout jen takový majetek, který je možné dle obsahu předmetné listiny právně postihnout.²¹

Lze shrnout, že pokud nejde o případy normované v ustanovení § 732 OZ, pro dluh jen jednoho z manželů vzniklého za trvání společného jmění manželů lze exekvovat právě zmiňované majetkové společenství (s tím, že soudní exekutor je povinen zjišťovat existenci smlouvy o manželském majetkovém režimu a případně je povinen posuzovat i okamžik vzniku dluhu); dokonce je

¹⁶ § 42 odst. 1 exekučního řádu.

¹⁷ Myšleno Seznamu listin o manželském majetkovém režimu ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ JIRMANOVÁ, M. § 42 [Postižení majetku patřícího do společného jmění manželů]. In: KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 271.

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 180/2019.

²⁰ § 42 odst. 2 exekučního řádu.

²¹ JIRMANOVÁ, M. § 42 [Postižení majetku patřícího do společného jmění manželů]. In: KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 271.

¹⁰ PSUTKA, J. § 731 [Uspokojení věřitele jen jednoho z manželů při výkonu rozhodnutí]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 267.

¹¹ KRÁLÍK, M. § 710 [Pasiva společného jmění manželů]. In: PETROV, J. a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 773. § 742 OZ.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005.

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 23 Cdo 5761/2015.

¹⁴ BENDA, O. Věcná legitimace. In: HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

podle procesních předpisů možné, aby byl v těchto případech exekučně postižen i bankovní účet vedený na jméno nedlužného manžela;²² posledně zmiňovaná právní možnost byla do tuzemského právního řádu zavedena s účinností od 1. 1. 2013, aby byly eliminovány případy, kdy zavázaný manžel účelově převáděl své finanční prostředky na bankovní účty nedlužného manžela.²³

III. Uspokojení výlučného dluhu vzniklého před účinností OZ ze společného jmění manželů

Jak již bylo uvedeno v úvodu, soukromé právo bylo rekonstruováno, a to s účinností od 1. 1. 2014. Tento zákonodárcův počin se nevyhnul ani samotné problematice dluhů vzniklých za trvání manželství. Pokud dotčený dluh vznikl ještě před účinností OZ, na elementárních předpokladech vymáhání pohledávky ze strany věřitele, které byly uvedeny výše, se ničeho nemění. V této kapitole se však pokusím uvést některá specifika, která je třeba při vymáhání takového dluhu v současné době zohlednit.

Podle § 3028 odst. 2 OZ platí, že ustanoveními tohoto zákona se řídí právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; pro účely tohoto článku je však klíčové, že vznik takovýchto právních poměrů, „jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů“, v daném případě tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „SOZ“).

Na základě výše citované právní normy lze konstatovat, že na dluhy, které vznikly jednomu z manželů za účinnosti SOZ, je třeba aplikovat v současnosti již neúčinnou hmotněprávní úpravu. Podle ustanovení § 143 odst. 1 písm. b) SOZ je společné jmění manželů tvořeno závazky vzniklými za trvání manželství (některému z manželů nebo oběma manželům); výjimku tvoří závazky týkající se majetku, který náležel výhradně jednomu z manželů, a závazky, jejichž rozsah přesahoval míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého – nedlužného manžela. V ustanovení § 144 SOZ je pak zakotvena právní domněnka společného jmění manželů, podle níž, pokud není prokázán opak, pak majetek nabytý a závazky vzniklé za trvání manželství tvoří společné jmění manželů.

Podle judikatury Nejvyššího soudu je klíčové posouzení okamžiku, zda pohledávka vznikla za účinnosti SOZ či již za účinnosti OZ, a to ve vztahu k aplikaci výše citovaného ustanovení § 732 OZ: „dovolací soud současně

zastává názor, že aplikace ustanovení § 732 o. z., již dovolatelka v projednávané věci prosazuje s tvrzením, že se o dluhu bývalého manžela dozvěděla až v roce 2014, tj. po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku, není namístě. V projednávané věci je totiž podstatné, že vymáhaný dluh vznikl ještě za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb. Podle přechodných ustanovení nového občanského zákoníku (§ 3028 odst. 3 o. z.) se vznik dluhu včetně práv a povinností z něho vyplývajících řídí dosavadními právními předpisy, jimiž se řídí i vypořádání zaniklého SJM (§ 3028 odst. 2 o. z.).“²⁴ Jinými slovy, pokud vznikl dluh jen jednoho z manželů proti vůli druhého manžela za účinnosti SOZ, je při jeho vymáhání v současné době vyloučena aplikace § 732 OZ. Rozhodující tak bude posouzení okamžiku vzniku pohledávky, a nikoliv časový okamžik, kdy se nedlužný manžel o dluhu dozvěděl.

Jak je zřejmé z právé uvedeného, pro řádné uspokojení pohledávky věřitele bude klíčové posoudit, zda výlučný dluh jednoho z manželů tvoří součást společného jmění dle §143 SOZ, respektive §144 SOZ. Výše uvedené je třeba mít na paměti, neboť i v současné době jsou zahajována exekuční řízení, která se vedou pro dluhy vzniklé před účinností OZ. V takovýchto případech bude nutné aplikovat již neúčinnou hmotněprávní úpravu.

IV. Exekuce majetku patřícího do zaniklého společného jmění manželů

Pro účely této kapitoly tak nadále presumuji, že třetí osoba (věřitel) má za jedním z manželů pohledávku, která mu náleží z titulu pravomocného a vykonatelného rozsudku, a současně tento dluh vznikl za trvání společného jmění výlučně jednomu z manželů, o čemž bylo pojednáno v předchozí kapitole. Vzhledem k tomu, že dlužný manžel v pariční lhůtě²⁵, která mu byla stanovena v rozhodnutí soudu k dobrovolnému splnění povinnosti, dluh nesplnil, věřitel učinil příslušné procesní podání a příslušný civilní soud pověřil věřitelem vybraného exekutora pro vedení exekuce k uspokojení pohledávky oprávněného. Jak se již ze samotného názvu této subkapitoly podává, nastíněná situace bude dále komplikována zaniklým společným jměním manželů.

V případě, pokud společné jmění manželů zaniklo (a to at již byl tento zánik předmětného majetkového společenství spojený se skončením manželství – což bude v praxi nejčastější způsob – či nikoliv²⁶), je třeba ve vztahu k možnému nařízení exekuce dále zkoumat, zda společenství

²² § 42 odst. 4 exekučního řádu.

²³ JIRMANOVÁ, M., tamtéž, s. 271.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 5402/2015.

²⁵ KNAPILOVÁ, A. Pariční lhůta. In: HENDRYCH, D. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

²⁶ Společné jmění manželů za trvání manželství zaniká například prohlášením konkurzu na majetek manžela dlužníka, viz zákon

manželů bylo vypořádáno, či zda k jeho vypořádání prozatím nedošlo.

Co se rozumí zánikem společného jmění manželů zákonodárce nikterak explicitně nevymezil, nicméně obecně lze říci, že zánik předmětného majetkového společenství je vedlejším důsledkem konkrétní právní skutečnosti (například smrti alespoň jednoho z manželů²⁷, změny pohlaví jednoho z manželů²⁸ apod.). Od zániku společného jmění je třeba terminologicky odlišovat zrušení společného jmění, které „je důsledkem právní skutečnosti, která k danému cíli (tedy zrušení SJM) přímo směřuje“;²⁹ tedy půjde například o situaci, kdy je společné jmění manželů zrušeno na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí příslušného civilního soudu.³⁰ Pokud společné jmění manželů zaniklo, obligatorně se provede likvidace dosud společných povinností a práv jejich vypořádáním;³¹ tato likvidace může být učiněna několika zákonnými způsoby.

Jak již jsem naznačoval v předchozím odstavci, pro nařízení (jakožto i úspěšné vedení) exekuce k vymáhání dluhu vzniklého za trvání manželství jen jednomu z manželů na majetek ze zaniklého společného jmění je nutné posoudit otázku vypořádání tohoto již formálně neexistujícího majetkového společenství.

Byť to zákonodárce explicitně nestanovil, Nejvyšší soud již v roce 2003 vyslovil tento právní názor: „K vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, lze nařídit výkon rozhodnutí i na majetek patřící do zaniklého společného jmění, které v době zahájení řízení o výkon nebylo vypořádáno.“³² Tento soud tak ve vztahu k předestřené problematice zaujal konstantní stanovisko, které ve své rozhodovací praxi již několikrát zopakoval³³; z tohoto důvodu jsou citované judikaturní závěry použitelné i po proběhnutí rekodifikaci soukromého práva. Případná liknavost manželů při vypořádání předmětného majetkového společenství tak nemůže jít k tíži věřitele, který se domáhá uspokojení své pohledávky z majetku náležejícího do zaniklého (a současně nevypořádaného) společného jmění manželů.

S ohledem na právě citované závěry Nejvyššího soudu tak nemůže být překvapením, že tentýž soud se relativně nedávno usnesl nad tím, že exekuci nelze vést k vymáhání dluhu vzniklého za trvání manželství jen jednomu z manželů na majetek ze zaniklého (zúženého či zrušeného) společného jmění manželů, u něhož vypořádání nastalo.³⁴ V posledně zmiňovaném judikátu se Nejvyšší soud zabíral mimo jiné otázkou, zda pro obranu nedlužného manžela v exekučním řízení (který byl taktéž jeho účastníkem na straně povinné³⁵) je přílehavá argumentace, že společné jmění manželů bylo po jeho zániku vypořádáno pouze částečně, neboť v daném případě došlo k tomu, že nemovitě věci (které byly následně postihnuty exekučním příkazem) se staly na základě částečného vypořádání společného jmění manželů vlastnictvím nedlužného manžela, a to i přesto, že se manželé nedohodli na vypořádacím podílu. Nejvyšší soud uvedl, že absencí uvedené dohody o vypořádacím podílu není podmíněna platnost částečného vypořádání, a zamítl dovolání strany oprávněné.

Lze uzavřít, že v případech, kdy je možné uvažovat o uspokojení dluhu jednoho z manželů z majetku náležejícího do zaniklého společného jmění manželů, je třeba pečlivě zkoumat, zda toto majetkové společenství bylo či nebylo vypořádáno. Netřeba v této situaci dodávat, že je bezpochyby legitimní, pokud věřitel spolu se soudním exekutorem usilují o to, aby exekučními příkazy byla postižena co nejširší množina aktiv. K tomu je však třeba dodat, že v odborné literatuře se objevují i názory, podle kterých by měl být postih majetku v případě, že je z dluhu zavázán výlučně jeden z manželů náležejícího do společného jmění manželů, vždy subsidiární³⁶: „Jakkoliv to neplyne přímo z textu zákona, měl by přijít na řadu až v okamžiku, kdy není dluh možné uspokojit z majetku výlučného.“³⁷ Jinými slovy, pohledávky jdoucí výlučně za jedním z manželů by měly být uspokojeny vždy primárně z výlučného majetku dlužného manžela. Osobně mám však za to, že tento prvek subsidiarity by měl být užíván především v takových případech, kdy výlučný majetek dlužného manžela zcela postačuje na úhradu vymáhané pohledávky, jakožto i na pokrytí nákladů exekučního řízení, a to i ve vztahu k přiměřenosti a vhodnosti zvoleného způsobu exekuce.

č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 268 odst. 1.

27 § 764 odst. 1 OZ.

28 § 29 odst. 2 Oz.

29 PSUTKA, J. § 736 [Likvidace společného jmění manželů vypořádáním]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Z., HRUŠÁKOVÁ, M., WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 267.

30 § 724 odst. 1 OZ.

31 § 736 OZ.

32 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 238/2003.

33 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1427/2017.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2967/2019.

³⁵ § 36 exekučního řádu.

³⁶ MELZER, F., TĚGL, P., ŠÍNOVÁ, R. Odpovědnost za dluhy manžela dle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2014, č. 19, s. 649–656.

³⁷ PSUTKA, J. *Společné jmění manželů. 2.2 Výlučný dluh jen jednoho z manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 171.

Závěr

S institutem manželství je neoddělitelně spjata majetkové společenství – tedy společné jmění manželů, přičemž zákonodárce výslovně předpokládá, že tento tradiční svazek muže a ženy s sebou nutně přináší i majetkové konotace, které se mohou projevit i ve vztahu ke třetím osobám, tedy i věřitelům manželů (či pouze jednoho z manželů); ne jinak je tomu i v exekučním řízení.

Recentní právní úprava umožňuje, aby se věřitel domáhal uspokojení pravomocné a vykonatelné pohledávky, kterou má za jedním z manželů, z majetku náležejícího do společného jmění manželů; tedy je právně možné, aby byl exekučně postižen i majetek manžela, který nebyl stranou kontraktu, ze kterého následně vymáhaný dluh vzešel. Tento nedlužný manžel se pak dokonce i stává účastníkem řízení na straně povinného. Jinými slovy – i když z konkrétního závazku nejsou zavázáni společně oba manželé, na jeho uspokojení je možné použít společný majetek manželů. Ve vztahu k vymáhání dluhu za jedním z manželů je však třeba mít na paměti,

že pokud tento vznikl ještě před účinností OZ, pro posouzení, zda je takovýto závazek ve společném jmění manželů, je třeba aplikovat již neúčinnou hmotněprávní úpravu. Již bylo judikováno, že aplikace ustanovení § 732 OZ je pro dluhy vzniklé do 1. 1. 2014 vyloučena.

V obecné rovině však s výjimkami platí, že dluh, ze kterého je výlučně zavázán jeden z manželů, je možné uspokojit z majetku náležejícího do společného jmění manželů pouze v případě, pokud toto společné jmění manželů existovalo v době, kdy daný závazek vznikl.

V neposlední řadě je třeba uvést, že věřitel se může uspokojení svojí pohledávky jdoucí výlučně za jedním z manželů domoci i z majetku zaniklého společného jmění, které doposud nebylo vypořádáno, což je logické, neboť zaniklé a současně nevypořádané společné jmění manželů je indikátorem toho, že zde stále existuje společný majetek (který nebyl pouze formálně mezi bývalé manžele rozdělen), který lze jako takový exekučně postihnout, byť na základě exekučního titulu vydaného pouze na jednoho z manželů.